

Снігурова І.І.,
старший викладач кафедри
української, російської мов і прикладної лінгвістики,
Романьок Л.В.,
старший викладач кафедри гуманітарних наук,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут» (Україна)

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ НАУКОВОМУ СТИЛЮ МОВЛЕННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У ТЕХНІЧНОМУ ВНЗ

Навчання мові майбутнього фаху є визначальним у викладанні української чи російської мов як іноземних для студентів з інших країн, тому що дозволяє вирішувати різні завдання в їх професійній діяльності.

Актуальним питанням оволодіння мовою спеціальності займалися Т. Є. Аросєва, О. Д. Митрофанова, І. В. Михалкіна, Є. І. Мотіна, Н. В. Лаврова, Л. Г. Рогова, Н. Ф. Саф'янова та інші.

Під час навчання української чи російської мов в іноземних студентів формується комунікативна компетенція, яка передбачає вміння користуватися всіма видами мовленнєвої діяльності (читання, аудіювання, говоріння, письма), забезпечуючи в такий спосіб оволодіння фахом і спілкуванням.

Студенти в процесі навчання мають усвідомлювати, що іноземна мова (українська або російська) є засобом наукового спілкування. Тому метою обов'язкового навчання іноземних мов у технічному навчальному закладі насамперед є те, щоб студенти вміли вільно читати й перекладати наукову літературу зі свого фаху, вести розповідь, розуміти бесіду та виступати з доповіддю, які стосуються обраної спеціальності.

Основою навчання наукового стилю для студентів-іноземців є текст – джерело актуальної та фахової інформації, що мотивує їх мовленнєву діяльність. Для того, щоб заняття з наукового стилю були ефективними, тематичний матеріал тексту має відповідати матеріалу, який вивчається з певної дисципліни. Читання й адекватне розуміння наукового тексту українською чи російською мовою, вміння його відтворити є для студентів внз необхідними видами мовленнєвої діяльності, для їх реалізації вимагає вироблення певних мовних навичок

і вмінь. Науковий текст, який ми пропонуємо іноземним студентам, має бути актуальним і служити основою для створення певної комунікативної ситуації, під час якої потрібно не тільки зрозуміти текст, але й відтворити його в бесіді. Також текст повинен сприяти збагаченню словникового запасу іноземців, зокрема термінологічного. Від змісту навчального тексту й наповнення його специфічними термінами та мовними конструкціями залежить процес засвоєння іноземними студентами наукового стилю мовлення.

Кафедрою гуманитарних наук Національного технічного університету «ХПІ» підготовлені навчально-методичні посібники з наукового мовлення для початківців з біології, хімії, фізики [1] та з математики, хімії, фізики [2], метою яких є вивчення загальнонаукової й термінологічної лексики, а також вироблення на її основі навичок і вмінь говоріння та читання наукової літератури, що сприяє активному включенню іноземців до участі в практичних заняттях з фаху. Принципово новим у навчальному посібнику для іноземних студентів підготовчих факультетів, який являє собою сукупність вступних курсів з наукового мовлення, з креслення, математики, хімії та фізики, є те, що даний посібник дозволяє організувати й оптимізувати раннє введення предметів російською мовою на початковому етапі навчання [3]. На основі узгоджених дій викладачів двох кафедр – філологів, які долають граматичні труднощі в іноземців під час опанування мови та закріплюють лексичний матеріал на заняттях, та предметників, що опрацьовують зі студентами фахові тексти, ефективно засвоюється загальнонаукова й термінологічна лексика. Цікавим є посібник з наукового стилю мовлення, призначений для студентів-іноземців гуманітарного профілю [4]. Численні завдання посібника закріплюють й активізують термінологічну лексику, а також граматичний матеріал, характерні для мови спеціальності.

Викладачами кафедри української, російської мов і прикладної лінгвістики НТУ «ХПІ» створено навчальний посібник «Русский язык. Научный стиль речи», призначений для іноземних студентів просунутого етапу й спрямований на вироблення навичок читання навчальної літератури зі спеціальності, навичок усного спілкування під час занять та оволодіння науковим стилем мовлення [5].

Навчальна діяльність вимагає від студентів навичок у всіх видах мовленнєвої діяльності. Починаючи з I курсу, іноземним студентам пропонується для самостійної роботи великий обсяг науково-технічної літератури. Після закінчення підготовчого факультету студенти ще не мають достатніх навичок проглядового й пошукового читання. Певні труднощі викликають трансформація текстів та обробка інформації. Це призводить до того, що іноземні студенти I курсу не можуть переробити весь обсяг пропонованої літератури. Тому на просунутому етапі дуже важливо ураховувати спеціальність студентів під час вивчення наукового стилю мовлення.

Під час розробки конкретних форм і методів вивчення наукового стилю мовлення необхідно вирішувати, як максимально наблизити навчальну ситуацію до реального спілкування на всіх етапах навчання, які методи найбільш ефективні під час розвитку вміння говоріння й письма в процесі слухання й читання, як скоординувати в цьому напрямку роботу щодо вивчення наукового стилю мовлення на початковому й просунутому етапах на заняттях з української чи російської мов як іноземних і фаховим предметам.

Список використаних джерел:

1. Научная речь для начинающих : Биология, химия, физика : пособие / И. А. Ясницкая, Л. А. Орлова, Т. А. Снегурова и др. – Основа, 1994. – 144 с.
2. Научная речь для начинающих : Математика. Химия. Физика : учебное пособие для иностранных студентов подготовительных факультетов / под общей редакцией И. А. Ясницкой. – Харьков : НТУ «ХПИ», 2006. – 272 с.
3. Введение в язык предмета : Черчение. Математика. Химия. Физика : учеб. пособие для иностр. студ. подготовит. ф-тов / И. А. Ясницкая, А. И. Лобода, Т. А. Снегурова и др. ; под общ. ред. И. А. Ясницкой. – 3-е изд., перераб. и доп. – Х. : НТУ «ХПИ», 2007. – 160 с.
4. Романёк, Л. В. Научный стиль речи : учеб. пособие / Л. В. Романёк, И. И. Снегурова, М. Е. Шелестина. – Х. : НТУ «ХПИ», 2008. – 160 с.

5. Терещенко, Л. Я. Русский язык. Научный стиль речи : учеб. пособие / Л. Я. Терещенко, О. М. Кримец. – Х. : НТУ «ХПИ», 2013. – 224 с.

6. Митрофанова, О. Д. Язык научно-технической литературы / О. Д. Митрофанова. – М. : Изд-во МГУ, 1973. – 145 с.

7. Мотина, Е. И. Язык и специальность : лингвометодические основы обучения русскому языку студентов-нефилологов / Е. И. Мотина. – М.: Русский язык, 1983. – 169 с.

Цыганенко В.В.,

старший преподаватель кафедры гуманитарных наук,
Национальный фармацевтический университет (Украина)

РЕФЕРИРОВАНИЕ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ НА СТАРШИХ КУРСАХ

Подготовка реферата – сложный вид работы, который базируется на знаниях, полученных студентами ранее на 1-2 курсах в процессе чтения и смысловой обработки учебных научных текстов. К 3 курсу эти знания расширяются и моделируют весьма сложный интеллектуальный творческий процесс, включающий осмысление исходного текста, а также аналитико-синтаксическое преобразование информации: описание текста, целевое извлечение наиболее важной информации, её перераспределение и создание нового текста. При чтении оригинальных текстов студенты сталкиваются с рядом трудностей в реферативной деятельности. У них ещё недостаточно сформирован профессиональный словарный запас, многие из терминов требуют предварительного разъяснения. На всех этапах подготовки к реферированию студентам необходима дополнительная поддержка со стороны преподавателя при поиске и выработке оригинальных идей, положений, в последовательном изложении авторских взглядов, гипотез и доказательств.

Поможет преодолеть вышеуказанные трудности алгоритм написания рефератов, включающий следующие действия: 1) выделение ключевых фрагментов информации; 2) анализ логической структуры исходного текста, построение текстовых схем; 3) перегруппировку